

De geschiedenis van het dorp Erle

De oorsprong van Erle

Vondsten uit het neolithicum en **grafheuvels** uit de vroege bronstijd in het Östrich-gebied bewijzen dat zich duizenden jaren geleden mensen in Erle vestigden. In de vroege middeleeuwen woonden hier **Franken**, zoals de **vondsten uit de begraafplaats** in Westrich bewijzen. In de 7e eeuw veroverden Saksen dit gebied. Ze vestigden zich in kleine verspreide nederzettingen op de Eschböden van het huidige Erler-gebied. Het eigenlijke dorp ontwikkelde zich later rond de kerk. De **eerste bevestigde vermelding van Erles als “Erlore”** is te vinden in het Urbarium (Heberegister) van het klooster Werden uit het midden van de 12e eeuw. Volgens dit register bezat het klooster land in Erlore. Enikin in Erlore gaf 7 schepels rogge aan het klooster Fronhof (boerenerf) Rüste (tegenwoordig Schermbeck). De nederzetting Erle is echter veel ouder dan de eerste schriftelijke vermelding. Dit wordt aangegeven door de naam. Erlore kan worden afgeleid van het stamwoord “-lar”. De “-lar” namen behoren tot de oudste laag van plaatsnamen in het Münsterland. Een andere mogelijke afleiding is van het grondwoord “-loh”, dat wordt geïnterpreteerd als een bos of boskap als gevolg van ontbossing. De namen “de Erlo”, “de Erler” en “van Erler” voor een adellijke familie komen voor als handtekeningen van getuigen in verschillende documenten uit de 13e en 14e eeuw in het Münsterland. Sommige lokale historici nemen aan dat deze naam verwijst naar Erle en dat een **adellijke familie “van Erler”** hier een adellijk landgoed bezat, dat later de Erler Schultenhof werd.

De Schultenhof

Er was al sinds de middeleeuwen een landgoed in Erle, dat werd beheerd door een Schulten (manager) voor een externe landheer nadat het was verkocht door de heren “van Erler”. In 1372 werd dit vermeld als **“Schulte to Erler”**. Hij beheerde de boerderij voor het huis van Döring bij Borken. Het was waarschijnlijk gelegen in een eikenbos in het westen van het huidige dorp ten noorden van het huidige pastoraat. Een Schultenhof was de **hoofdboerderij van belastingbetalende boerderijen**. De boerderijen Bente, Oendorp, Budde, de Stroerhof in de Östrich, Telman in het dorp en Stegerhof in de Westrich behoorden tot deze boerderijen. De eigenaar van de boerderij Schultenhof liet waarschijnlijk in de 13e eeuw, toen Erle een zelfstandige parochie (onafhankelijk van Raesfeld) werd, de **eerste parochiekerk van Erle** op zijn land bouwen. De **parochie “Herlere” (Erle)** werd voor het eerst genoemd in een document uit 1313. De landheer van de Schultenhof was de **beschermheer van de kerk en erfelijk houtrechter** in de Erler Mark (gezamenlijk gebruikt bosen weideland). Hij benoemde de pastoor en gaf hem de **Wedemhof** (pastorie met vastgoed). De Schultenhof veranderde van de 14e tot de 17e eeuw vaak van eigenaar door verkoop, verpanding, erfenis of huwelijk. In 1645 werd het gekocht door Baron von Westerholt, **Heer van Lembeck**. Vanaf de 16e eeuw viel het landgoed geleidelijk uiteen en verdween de Schultenhof. Het land werd stukje bij beetje verpacht aan boeren. Vanaf 1805 werd het land in delen verkocht.

Naast de eigenaren van de Schultenhof bezaten ook andere adellijke en kerkelijke heren land in Erle, zoals de huizen van Raesfeld, Gemen en Wilich, de hertog van Kleef en het Viktorstift in Xanten. De boeren in Erle moesten rente en heffingen betalen aan hun landheren en in sommige gevallen moesten ze ook arbeidskrachten leveren.

Erle in de heerlijkheid Lembeck

In de loop van de vorming van het bisdom Münster als wereldlijke heerschappij verwierf de prins-bisschop in 1350 de graafschapsrechten van het Saksische graafschap “Bram-Gau”, ook bekend als

Hamaland. In de 15e eeuw slaagden de **heren van Lembeck** erin om in het Amt Ahaus, waarin het Amt auf dem Bram was opgegaan, een **eigen rechtsgebied** te vestigen door de verwerving van de Gogerichtsbarkeit (lagere jurisdictie). Hieruit ontstond de heerlijkheid Lembeck, die werd bestuurd door de rechters van de graaf van Lembeck. Het omvatte de parochies Erle, Holsterhausen, Rhade, Wulfen, Lembeck, Hervest en Altschermbeck. Er was ook een **Vrijstoel an de veemeik, een Veemrechtbank**, in Erle in de Middeleeuwen, een plaats van de **Veemrechtspraak**. (zie geschiedenis plaquette op de Femeiche).

Tijdens de reformatie had Erle vanaf 1533 **protestantse of calvinistische pastoors**. Pas in 1622 leidde pastoor Michael Spanier de inwoners van Erle terug naar het katholicisme. Toen het prinsbisdom Münster in 1803 in het kader van de secularisatie (afschaffing van alle wereldlijke heerschappijen van de kerk) werd opgeheven, kwam er ook een einde aan de heerlijkheid Lembeck als rechtsgebied. Tijdens de Napoleontische heerschappij over Europa behoorde het grondgebied van de heerlijkheid tijdelijk tot het nieuw gevormde vorstendom Salm-Salm en tot Frankrijk. Gedurende deze periode werd Erle toegewezen aan de Mairie (burgemeesterschap) van Altschermbeck. Na de bevrijding van Napoleon werd Westfalen een deel van het Koninkrijk Pruisen. De voormalige heerlijkheid Lembeck werd in 1816 opgenomen in het nieuw opgerichte district Recklinghausen.

De politieke gemeente Erle

Met de invoering van de Landgemeindeordnung (verordening plattelandsgemeenten) van 1841 werden de bestaande burgemeesterschappen van Altschermbeck en Wulfen tot ambt verklaard. De afzonderlijke gemeenten werden politiek onafhankelijk en kregen burgemeesters en gemeentelijke vertegenwoordigers. In 1929 werden de twee ambten samengevoegd tot het **Amt Hervest-Dorsten**. In 1920 werden 5 **“Spartacisten”** (leden van het Rode Arbeidersleger in het Ruhrgebied) doodgeschoten in Erle tijdens gevechten tussen soldaten van het Freikorps en “Spartacisten” en begraven in de buurt van de B 224 (nationale weg). In de tweede wereldoorlog de kerk en het stadscentrum werden zwaar beschadigd tijdens een **bombardement** op 23 maart 1945. Vijf mensen werden gedood.

In het kader van de gemeentelijke herindeling in NRW op 9 juli 1974 werden de gemeenten Erle, Raesfeld, Homer en Noord-Overbeck samengevoegd tot de **nieuwe gemeente Raesfeld**. Erle werd daarmee onderdeel van het district Borken en verloor zijn onafhankelijkheid als politieke gemeente. Van 1965 tot 1983 bevond zich in de buurt van het dorp een NAVO raketbasis met tot 27 Nike luchtverdedigingsraketten. Soms lagen hier zelfs 18 kernkoppen opgeslagen. Nederlandse, Amerikaanse en Belgische soldaten hadden dienst in Erle. Nadat ze met de raketten waren vertrokken, werden de kazernes in het zuiden van Erle in de jaren 1990 voor vreedzame doeleinden gebruikt. Ze boden tijdelijk onderdak aan etnisch Duitse repatrianten uit de Sovjet-Unie en Polen, en later ook aan asielzoekers.

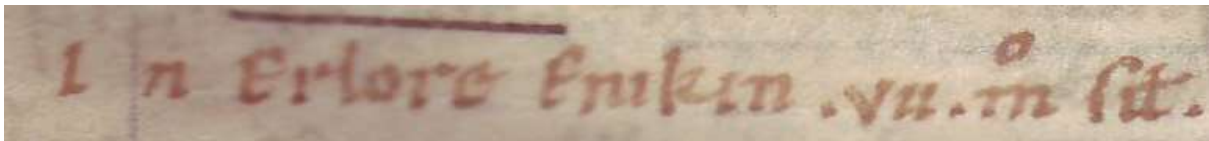
Erle vandaag

Naast het dorp bestaat Erle uit drie landbouwgemeenten: Westrich en Nordoverbeck in het westen en Östrich in het oosten. Het dorp kende een snelle bevolkingsgroei na de oorlog. Het nabijgelegen Ruhrgebied met zijn werkgelegenheid, de goede vervoersverbindingen en de hoge levenskwaliteit zorgden ervoor dat veel mensen naar Erle verhuisden of in Erle bleven wonen. Dit resulteerde in een aantal nieuwe woonwijken met mooie vrijstaande huizen. Het behoren tot buurten en het lidmaatschap van vele oude en nieuwe bewoners in verenigingen kenmerken de sociale cohesie en dragen bij tot de levenskwaliteit. Terwijl Erle in 1950 slechts 1211 inwoners telde, steeg hun aantal tot 3731 in 2007. Ondanks de verandering in de bevolkingsstructuur heeft Erle zijn dorpskarakter behouden. Om deze reden en vanwege de toeristische attracties is Erle een bestemming voor veel dagjesmensen, vooral in het weekend. De belangrijkste attractie is natuurlijk de **Veemeik**. De **boerenmarkt**, de **adventsmarkt**, het **specialiteitenfestival**, de **vierjaarlijkse oogstdankprocessie**,

de **graanstokerij** en de directe marketing en toeristische aanbiedingen op individuele boerderijen trekken ook bezoekers. Sinds 2004 is de heemkundige kring begonnen met het plaatsen van **informatieborden** bij historische plaatsen en monumenten in Erle en in 2006 werd er een **heemkundig museum** geopend in het heemkundig huis. Erle is een bestemming voor bezoekers van heinde en verre, niet in de laatste plaats vanwege de vele mogelijkheden om de natuur rond Erle te voet of met de fiets te beleven.

Illustratie met handtekeningen

Eerste vermelding van Erlore in de Werden Urbar (12e eeuw)

In Erlore Enikin .VII. m(odios) sil(igis).

In Erle geeft Enikin 7 schepels rogge.

(Hoofdarchief Düsseldorf - Werden, Dossier IIa No.1, p. 20R)

Andreaskruis, wapen van “Gherd van Erler” op een document uit 1370
(Rijksarchief Münster, L-V, Gemener documenten nr. 38)

Kaart van de heerlijkheid Lembeck (1589 - 1802)

Kadastrale kaart van Erle uit het jaar 1812: in het midden: gesloten cirkelvormige bebouwing rond de kerk, linksonder: pastoraatmet slotgracht en Erler boom (veemeik)

Praalwagen van de oogstfeestparade